

У Х В А Л А
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства Комерційний банк „Приватбанк“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 52 Закону України „Про банки і банківську діяльність“

м. К и ї в
13 вересня 2018 року
№ 282-2(І)/2018

Справа № 3-326/2018(4370/18)

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Мельника Миколи Івановича – головуючого, доповідача,
Саса Сергія Володимировича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянула питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства Комерційний банк „Приватбанк“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 52 Закону України „Про банки і банківську діяльність“ від 7 грудня 2000 року № 2121–ІІІ (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 5–6, ст. 30) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Мельника М.І. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Акціонерне товариство Комерційний банк „Приватбанк“ (до 21 травня 2018 року – публічне акціонерне товариство Комерційний банк „Приватбанк“) звернулося до Конституційного Суду України з клопотанням щодо перевірки на відповідність „частині першій та сьомій статті 41 Конституції України“, „частині першій та сьомій статті 41 у взаємозв’язку з частинами третьою та четвертою статті 13 Конституції України“, „частині першій статті 55 Конституції України у взаємозв’язку з частиною четвертою статті 13 Конституції України“ частину четверту статті 52 Закону України „Про банки і банківську діяльність“ від 7 грудня 2000 року № 2121–III зі змінами (далі – Закон) „у взаємозв’язку з положеннями пунктів 1 та 7 частини першої статті 3 та частина друга статті 71 (пункти 2 та 7 частини першої статті 4 та частина друга статті 77 у чинній редакції) Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446) в частині застосування до банку, який виводиться з ринку шляхом продажу інвестору в особі Держави України“.

Відповідно до частини четвертої статті 52 Закону особа, визначена рішенням Національного банку України пов’язаною з банком особою, чи такий банк можуть оскаржити в установленому законом порядку рішення Національного банку України про визначення особи пов’язаною з банком особою, а в разі притягнення такої особи до передбаченої законом відповідальності – оспорити підстави рішення Національного банку України про її визначення пов’язаною з банком особою.

Із аналізу конституційної скарги та долучених до неї матеріалів випливає, що у грудні 2016 року товариство з обмеженою відповідальністю „Футбольний клуб „Динамо“ Київ“ (далі – Товариство) звернулося до окружного адміністративного суду міста Києва з адміністративним позовом до Національного банку України (далі – НБУ), Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд), Уповноваженої особи Фонду на здійснення

тимчасової адміністрації в публічному акціонерному товаристві Комерційний банк „Приватбанк“ (далі – ПАТ КБ „Приватбанк“) Соловйової Н.А. (далі – Уповноважена особа Фонду), треті особи – ПАТ КБ „Приватбанк“, Міністерство фінансів України. В адміністративному позові Товариство просило визнати протиправним та скасувати: 1) рішення Комісії з питань визначення пов'язаних із банком осіб і перевірки операцій банків із такими особами НБУ „Про визначення осіб пов'язаних з ПАТ КБ „Приватбанк“ від 13 грудня 2016 року № 105 в частині визнання Товариства пов'язаною з ПАТ КБ „Приватбанк“ особою; 2) наказ Уповноваженої особи Фонду „Про заборону видаткових операцій з рахунків пов'язаних осіб“ від 20 грудня 2016 року № 22 в частині, що стосується прав та інтересів Товариства, щодо зупинення/блокування/припинення чи будь-якого іншого обмеження здійснення видаткових (витратних) готівкових та/або безготівкових операцій за поточними, депозитними, кореспондентськими чи будь-якими іншими рахунками, відкритими у ПАТ КБ „Приватбанк“. Обґрунтовуючи вказані вимоги, Товариство зазначило, що рішення НБУ та наказ Уповноваженої особи Фонду є такими, що прийняті з порушенням встановленого законодавством порядку, тобто Товариство не відповідає жодній з ознак пов'язаних з банком осіб, які визначені статтею 52 Закону, Положенням про визнання пов'язаних із банком осіб, затвердженим постановою Правління НБУ від 12 травня 2015 року № 315, НБУ порушив порядок визнання особи пов'язаною з банком.

Окружний адміністративний суд міста Києва постановою від 20 березня 2017 року, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 27 червня 2017 року, ухвалою Вищого адміністративного суду України від 16 листопада 2017 року, позов задовольнив частково. Цією постановою він визнав протиправними та скасував: 1) рішення Комісії з питань визначення пов'язаних із банком осіб і перевірки операцій банків із такими особами НБУ „Про визначення осіб пов'язаних з ПАТ КБ „Приватбанк“ від 13 грудня 2016 року № 105 в частині

визнання Товариства пов'язаною з ПАТ КБ „Приватбанк“ особою; 2) наказ Уповноваженої особи Фонду „Про заборону видаткових операцій з рахунків пов'язаних осіб“ від 20 грудня 2016 року № 22 в частині, що стосується Товариства, щодо заборони будь-яких видаткових операцій – безготівкових та готівкових, у ПАТ КБ „Приватбанк“ та блокування рахунків Товариства. У постанові окружного адміністративного суду міста Києва від 20 березня 2017 року також зазначено, що наведені НБУ обставини не є підставою вважати Товариство пов'язаною із банком особою, та не надано суду належних та допустимих доказів, які б свідчили, що його керівник відповідає визначенню пов'язаної особи, наведеному в частині першій статті 52 Закону.

Верховний Суд постановою від 24 травня 2018 року в задоволенні заяв НБУ та ПАТ КБ „Приватбанк“ про перегляд ухвали Вищого адміністративного суду України від 16 листопада 2017 року „про часткове визнання протиправними та скасування рішення і наказу“ відмовив.

Автор клопотання стверджує, що „положення частини четвертої статті 52 Закону № 2121 у взаємозв'язку з положенням ст. 77 Кодексу адміністративного судочинства України в частині застосування до Національного банку України та банків, що виводяться з ринку суперечить статті 41 Конституції України у її взаємозв'язку з принципами рівності всіх суб'єктів права власності перед законом, захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання та соціальної спрямованості економіки, встановленими частиною четвертою статті 13 Конституції України, а також міжнародним документам і практиці Європейського суду з прав людини“, та наголошує, що оспорювані положення Закону „у взаємозв'язку з частиною другою статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України щодо принципів доказування становлять порушення принципу рівності сторін, а відтак не відповідають положенню частини першої статті 55 Конституції України у взаємозв'язку з принципом рівності суб'єктів права власності статті 13 Конституції України“.

2. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України виходить з такого.

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу; у конституційній скарзі зазначається обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (частина перша, пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга вважається прийнятною, зокрема, за умов її відповідності вимогам, передбаченим статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

У постанові Верховного Суду від 24 травня 2018 року, яка є, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, остаточним судовим рішенням у його справі, міститься посилання на статтю 52 Закону в цілому та на частину першу цієї статті в контексті ознак, за якими Товариство визначено пов'язаною з ПАТ КБ „Приватбанк“ особою. Частина четверта статті 52 Закону, конституційність якої просить перевірити автор клопотання, не була застосована в остаточному судовому рішенні у його справі, а отже, в цій частині конституційна скарга не відповідає вимогам частини першої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Стверджуючи про невідповідність частини четвертої статті 52 Закону частинам першій, сьомій статті 41 Конституції України, суб'єкт права на конституційну скаргу зазначає, що „стаття 41 Конституції, окрім негативного обов'язку, покладає на державу позитивний обов'язок запровадити законодавство, яке дозволяє реалізувати всі аспекти конституційного права власності, включаючи встановлення процедур захисту права власності у

випадках неплатоспроможності і банкрутства“, та вказує, що „держава має виконати своє субстантивне позитивне зобов'язання в галузі прав людини через видання закону (вжиття юридичного заходу), який забезпечував би можливість для банків виконувати свій обов'язок перед вкладниками та гарантував би належний рівень захисту прав вкладників безперешкодно володіти своїм майном“. Стверджуючи про невідповідність частини четвертої статті 52 Закону „статті 41 Конституції України у поєднанні з частиною четвертою статті 13 Конституції України“, автор клопотання також зазначає, що „законодавець всупереч вимогам статті 41 у взаємозв'язку зі статтею 13 Конституції не вжив заходів для створення ефективного організаційно-правового механізму захисту прав такого банку та його кредиторів проти можливих зловживань з боку пов'язаних з банком осіб“. Отже, суб'єкт права на конституційну скаргу фактично висловлює незгоду із законодавчим регулюванням підстав та порядку оскарження рішення НБУ про визначення особи пов'язаною з банком особою, передбаченим частиною четвертою статті 52 Закону, що не може вважатися належним обґрунтуванням неконституційності оспорюваних положень Закону в контексті вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Стверджуючи про невідповідність частини четвертої статті 52 Закону „статті 41 Конституції України у поєднанні з частиною четвертою статті 13 Конституції України“, автор клопотання обмежився цитуванням змісту положень Закону, Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, частини першої статті 36 Закону України „Про систему гарантування вкладів фізичних осіб“, а також рішень Конституційного Суду України, Конституційного Суду Латвійської Республіки, Європейського суду з прав людини, однак таке цитування без наведення аргументації невідповідності Конституції України оспорюваних положень закону не є обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності (ухвали Конституційного Суду України від 27 грудня 2011 року № 66-у/2011, від 8 липня 2015 року № 29-у/2015, від 21 грудня 2017 року № 13-у/2017,

ухвали Великої палати Конституційного Суду України від 24 травня 2018 року № 23-у/2018, від 24 травня 2018 року № 24-у/2018, від 31 травня 2018 року № 27-у/2018, від 7 червня 2018 року № 34-у/2018).

Наголошуючи на невідповідності частини четвертої статті 52 Закону „статті 55 Конституції України у поєднанні з частиною четвертою статті 13 Конституції України“, автор клопотання зазначає, що частина четверта статті 52 Закону „у взаємозв’язку із положеннями частини 2 статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України суперечить вимогам статті 55 Конституції України у взаємозв’язку з принципом рівності суб’єктів права власності, наведеним у статті 13 Конституції України, оскільки встановлює відмінне поводження між суб’єктами права власності, що знаходяться у однаковому становищі, а саме між юридичними особами, що не є банками, але визнані неплатоспроможними, та банками, що визнані неплатоспроможними і виводяться з ринку“. На підтвердження своєї позиції суб’єкт права на конституційну скаргу порівнює положення частини першої статті 74 Господарського процесуального кодексу України, відповідно до якого кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, та положення абзацу першого частини другої статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України, згідно з яким обов’язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.

Фактично автор клопотання не погоджується з чинним законодавчим регулюванням покладення обов’язку доказування на одну зі сторін у судовому процесі під час розгляду справ судами різних юрисдикцій. Однак порівняння змісту окремих положень Господарського процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України не може вважатися належним обґрунтуванням тверджень щодо невідповідності Конституції України оспорюваних положень Закону.

Отже, конституційна скарга не відповідає вимогам частини першої, пункту б частини другої статті 55, абзацу першого частини першої статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для

відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою акціонерного товариства Комерційний банк „Приватбанк“ щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини четвертої статті 52 Закону України „Про банки і банківську діяльність“ від 7 грудня 2000 року № 2121–III зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ця Ухвала є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**